

Súd: Správny súd v Bratislave
Spisová značka: 16Sa/15/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1020201067
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 08. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michaela Stankociová
ECLI: ECLI:SK:SpSBA:2025:1020201067.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Bratislave v konaní pred sudkyňou JUDr. Michaelou Stankociovou, v právnej veci žalobkyne: A. B. C., narodená XX. XXXXXXXXX XXXX, bytom D. XXX, zastúpená Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s.r.o., so sídlom Záhradnícka 51, Bratislava, IČO: 47 234 318, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o správnej žalobe v sociálnych veciach o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 20. mája 2020, takto

rozhodol:

- I. Správny súd v Bratislave žalobu zamietla.
- II. Účastníkom konania sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

I. Priebeh administratívneho konania a zhrnutie napadnutého rozhodnutia

1. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X z 10. januára 2020 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) žalovaná zamietla žiadosť žalobkyne o zvýšenie invalidného dôchodku z dôvodu, že v prípade žalobkyne neprichádza do úvahy posúdenie nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“), pretože jej invalidita vznikla pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka. Na uvedené nemá vplyv ani dodatočné zaplatenie poistného za obdobie od 1. októbra 2015 do 31. augusta 2017.

2. O podanom odvolaní rozhodol generálny riaditeľ žalovanej dňa 20. mája 2020 pod č. XXX XXX XXXX X (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) tak, že ho zamietol v celom rozsahu a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

3. Generálny riaditeľ žalovanej úvodom zrekapituloval, že žalovaná na základe žiadosti o umožnenie doplatenia poistného a stanovenie sumy invalidného dôchodku žalobkyne zo dňa 21. augusta 2019 vydala prvostupňové rozhodnutie ktorým túto žiadosť o zvýšenie invalidného dôchodku zamietla. Žalobkyňa, podávajúc odvolanie, namietala, že v prvostupňovom rozhodnutí nebolo zohľadnené doplatenie poistného na dôchodkové poistenie. Zároveň namietala, že skutkový stav nebol riadne zistený a vec nebola správne právne posúdená.

4. Generálny riaditeľ žalovanej z administratívneho spisu zistil, že žalovaná dňa 29. mája 2018 priznala žalobkyni invalidný dôchodok od 18. septembra 2017 v sume 239,50 € mesačne podľa 70 ods. 2, § 82 a § 293dq a § 293dr zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý bol od 1. januára 2018 zvýšený postupom podľa § 293 dx citovaného zákona na sumu 243,60 eur.

5. Podľa posudku posudkového lekára pobočky žalovanej Galanta (ďalej len „pobočka žalovanej“) z 2. mája 2018 je žalobkyňa invalidná podľa § 71 ods. 1, § 70 ods. 2 a v súlade s § 263 ods. 15 zákona č. 461/2003 Z. z., lebo pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Celková miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť žalobkyne bola posudkovým lekárom určená na 70%. Jej

invalidita vznikla pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka. Zo záverov lekárskej správy posudkového lekára pobočky žalovanej je rozhodujúcim obdobím pre posúdenie nároku žalobkyne na invalidný dôchodok obdobie pred skončením povinnej školskej dochádzky, a nie obdobie, v ktorom za neho bolo zaplatené poistenie ako za dobrovoľne dôchodkovo poistenú osobu.

6. Žalovaná poukázala na § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v zmysle ktorého je vznik nároku na invalidný dôchodok, okrem vzniku invalidity, podmienený aj splnením podmienky potrebného obdobia dôchodkového poistenia, ktoré musí poistenec získať pred vznikom invalidity. Potrebný počet rokov dôchodkového poistenia u poistenca vo veku do 20 rokov podľa § 72 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. je menej ako 1 rok.

7. Generálny riaditeľ žalovanej s odkazom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 z 27. januára 2010 uviedol právne východisko, zmysle, ktorého zákon nevyklučuje situáciu, že by nezaopatrené deti, ktoré sú dobrovoľne dôchodkovo poistené od dovŕšeného veku 16 rokov, nemohli byť poberateľmi invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ale je potrebné skúmať presný deň vzniku invalidity a či dodatočne zaplatené poistné má vplyv na priznanie invalidného dôchodku, a to, či bolo poistné zaplatené pred vznikom invalidity alebo až po tomto dni. Z uvedeného právneho názoru jednoznačne vyplýva, že nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 citovaného zákona vznikne nezaopatrenému dieťaťu len vtedy, ak je súčasne aj poistencom. V tejto súvislosti generálny riaditeľ žalovanej poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7So/54/2010 zo 7. decembra 2010, uverejnený v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 4/2012 pod č. 64, ktorý riešil obdobnú vec.

8. S poukazom na § 142 ods. 3 písm. d) zákona č. 461/2003 Z. z. ako aj vzhľadom na skutočnosť, že invalidita žalobkyne vznikla pred dovŕšením veku, kedy sa končí povinná školská dochádzka, nemohla získať ani obdobie dobrovoľného poistenia a ani obdobie dodatočne doplateného obdobia dôchodkového poistenia v rozsahu menej ako 1 rok pred vznikom invalidity. Keďže poistné na dôchodkové poistenie za obdobie od 1. októbra 2015 do 31. augusta 2017 bolo doplatené až po vzniku invalidity, nemá získané obdobie dôchodkového poistenia vplyv na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.. Takto získané obdobie nemá napokon vplyv ani na nárok a určenie sumy invalidného dôchodku priznaného podľa § 70 odseku 2 citovaného zákona, pretože suma je určená podľa § 73 odseku 4 zákona č. 461/2003 Z. z. z osobného mzdového bodu 0,67, ktorý je stanovený zákonom.

II. Správna žaloba

9. Voči napadnutému rozhodnutiu podala žalobkyňa správnu žalobu z dôvodov podľa § 191 ods. 1 písm. c), d), e) a f) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2023 (ďalej len „SSP“), navrhujúc ho spolu s prvostupňovým rozhodnutím žalovanej zrušiť a vec jej vrátiť na ďalšie konanie.

10. Vo vzťahu k nedostatočne zistenému skutkovému stavu žalobkyňa uviedla, že z odborného posudku posudkového lekára pobočky žalovanej síce vyplýva, že žalobkyňa bola invalidná z mladosti, avšak vôbec neodôvodňuje a neuvádza dátum vzniku invalidity. Zákon č. 461/2003 Z. z. síce explicitne nedefinuje invalidity z mladosti, no právna teória ako aj súdna prax ustálila, že o invalidity z mladosti sa jedná v tom prípade, ak vznikla počas povinnej školskej dochádzky. Žalobkyňa s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 z 27. januára 2010 zdôraznila, že zákon č. 461/2003 Z. z. neustanovuje, že by nezaopatrené dieťa mohlo byť iba poberateľom invalidného dôchodku z mladosti.

11. Žalobkyňa považovala za rozporuplné, že posudkový lekár vychádzal pri určovaní invalidity z lekárskeho správ z obdobia okolo 18. roku života, pričom neuviedol a neodôvodnil dátum vzniku invalidity. Ustálená rozhodovacia prax pritom vyžaduje, aby bol v lekárskom posudku vždy určený presný deň vzniku invalidity. S ohľadom na uvedené považuje žalobkyňa za chybné konštatovanie žalovanej, že žalobkyňa má nárok iba na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., pričom dodala, že jej invalidita vznikla neskôr, čo potvrdzujú aj lekárske správy, ktoré posudkový lekár použil v odôvodnení svojho odborného posudku.

12. Nedostatok určenia presného času vzniku invalidity má za následok aj nesprávne právne posúdenie veci žalovanou, čoho dôkazom je rozpor postupu žalovanej s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 z 27. januára 2010 na ktoré žalovaná sama poukazuje v napadnutom rozhodnutí. Správnosť argumentácie žalobkyne potvrdzujú aj ďalšie rozsudky správnych súdov napríklad rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 9. marca 2016 sp. zn. 6Sd/56/2015.

13. Žalobkyňa napokon namietala, že rozhodnutie nepreskúmateľné dôvodu, že žalovaná nezodpovedala všetky otázky relevantné pre meritórne rozhodnutie, v danom prípade neuvedenie presného dátumu vzniku jej invalidity.

III. Vyjadrenie žalovanej a replika žalobkyne

14. Na výzvu krajského súdu sa ku správnej žalobe vyjadrila žalovaná, ktorá vo vzťahu k námietkam žalobkyne a vychádzajúc z predložených odborných lekárskeho nálezov uviedla, že žalobkyňa je od detstva v intenzívnej liečbe u psychiatra pre závažné duševné problémy, ktoré súvisia s jej disharmonickým vývojom. Rodičia sa rozviedli v roku 2007, keď mala 8 rokov. Bola zverená do starostlivosti otca, ktorého ako 12 ročná v roku 2011 obvinila zo sexuálneho zneužívania. Z uvedeného dôvodu bola odobratá z domáceho prostredia do ústavnej starostlivosti. V máj 2011 bola umiestnená v krízovom centre dúha v Bratislave; od júna 2013 ako takmer 14 ročná bola umiestnená v detskom domove Sereď. Medzitým absolvovala reedukačný pobyt v Zlatých Moravciach, opakované psychiatrickej hospitalizácie v detskej psychiatrickej liečebni Hraň, Kremnica, Nitra, Bratislava. Ústavnú psychiatrickú starostlivosť absolvovala pre akútne zhoršenie psychického stavu a sebapoškodzovanie pri rozvinutej poruche osobnosti, poruche správania a disociatívnej poruche.

15. Žalobkyňa mala posúdený zdravotný stav dňa 2. mája 2018 a bola uznaná invalidnou s celkovou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 70 %. Za rozhodujúce zdravotné postihnutie bola určená porucha osobnosti a porucha správania, ťažké narušenie osobnosti so závažným obmedzením výkonnosti organizmu, ktoré je zaradené podľa prílohy číslo 4 zákona č. 461/2003 Z. z. do kapitoly V, položky 5, písmena b), so 60% mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Za iné zdravotné postihnutia, zmiešanú disociatívnu poruchu, mala zvýšenú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 %. Dátum vzniku invalidity bol určený pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka.

16. Z doloženej prepúšťacej správy z hospitalizácie v Detskej psychiatrickej liečebni Hraň od 11. januára 2017 2. mája 2017 vyplýva, že vtedy 17 ročná pacientka je dlhodobo v psychiatrickej starostlivosti pre vyššie uvedené duševné ochorenie. Pod vplyvom pretrvávajúcej traumy v útlom veku došlo u nej k ťažkému narušeniu psychosociálneho a emocionálneho vývinu. Z doloženého pedopsychiatrického vyšetrenia detskej psychiatrickej z 25. augusta 2011 vyplýva, že žalobkyňa je v jej starostlivosti od augusta 2013 kedy mala 14 rokov, pre zmiešanú poruchu osobnosti, chronickú zmiešanú disociatívnu poruchu, poruchy správania a emócií. Na tomto základe žalovaná skonštatovala, že zdravotný stav žalobkyne bol posúdený správne, a s námietkou žalobkyne, že jej invalidita vznikla neskôr ako pred dovŕšením povinnej školskej dochádzky, sa nemožno stotožniť. Všetky závažné duševné ochorenia boli u žalobkyne diagnostikované pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka a to v 12., 13. a 14. roku veku, sú trvalého charakteru a liečbou sú len málo ovplyvniteľné. Už v čase diagnostikovania spĺňali kritériá na uznanie invalidity.

17. Vo vzťahu k námietke žalobkyne, že jej nebolo zohľadnené doplatenie poisťného na dôchodkové poistenie, žalovaná zopakovala závery z napadnutého rozhodnutia, a teda, že dodatočné zaplatenie poisťného nemá vplyv na vznik nároku žalobkyne na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., pretože to bolo zaplatené až po tom, ako sa žalobkyňa stala invalidnou.

18. V reakcii na vyjadrenie žalovanej zaslala žalobkyňa krajskému súdu repliku, ktorej spochybnila závery žalovanej, že invalidita žalobkyne vznikla mladosti, z dôvodu, že posudkový lekár vychádzal iba z lekárskeho správ žalobkyne po skončení povinnej školskej dochádzky a nezabezpečil si skoršiu dokumentáciu. Opätovne zopakovala, že doposiaľ nebol určený presný dátum vzniku invalidity žalobkyne. V administratívnom spise nie je nikde zmienka, kedy choroby, na základe ktorých bola stanovená invalidita, vznikli a ustálili sa.

19. Tvrdenie žalovanej, že dátum vzniku invalidity je nepodstatný, je absurdný a v rozpore s recentným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2019 sp. zn. 9Sk/18/2018.

IV. Ďalší priebeh konania

20. Krajský súd rozsudkom č. k. 44Sa/17/2020-61 z 13. januára 2022 zrušil tak napadnuté ako aj prvostupňové rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd bol toho názoru, že je potrebné, aby bol určený presný deň vzniku invalidity, čo môže určiť na základe posudkov iba posudkový lekár a následne bude žalovaná skúmať, či dodatočné zaplatenie poisťného žalobkyňou má vplyv na priznanie invalidného dôchodku, teda či bolo poisťné zaplatené za obdobie pred vznikom invalidity alebo až po tomto dni.

21. O podanej kasačnej sťažnosti rozhodol Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 6Ssk/85/2022 z 27. apríla 2023 tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Kasačný súd konštatoval, že z obsahu súdneho spisu nevyplývalo, žeby posudkový spis bol k nemu pripojený, a tiež nevyplývalo, že by si ho bol krajský súd vyžiadal. Pokiaľ potom krajský súd nemal k dispozícii posudkový spis, nemohol náležite vyhodnotiť, či bol dátum vzniku invalidity ustálený správne alebo nie, respektíve, či príslušní posudkoví lekári postupovali v súlade so zákonom, či pri ušatovaní svojich záverov prihliadli na všetky lekárske nálezy doložené žalobkyňou. Súdu v takom

prípade chýbali základné informácie o rozhodujúcich skutočnostiach majúcich vplyv na rozhodnutie vo veci. V novom konaní bolo preto povinnosťou správneho súdu zabezpečiť si posudkový spis a opätovne sa vecou dôsledne zaoberať.

V. Konanie na správnom súde a právne posúdenie veci správnym súdom

22. Správny súd v Bratislave v prvom rade uvádza, že s odkazom na zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o správnych súdoch“) bol zriadený aj Správny súd v Bratislave. Ustanovenie § 3 ods. 1 zákona o správnych súdoch uvádza, že správne sudy začnú svoju činnosť 1. júna 2023. Ustanovenie § 3 ods. 3 zároveň uvádza: „ak § 4 ods. 1 neustanovuje inak, výkon súdnictva prechádza od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne sudy vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna daná právomoc správnych súdov, a to z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre a Krajského súdu v Trnave na Správny súd v Bratislave.“ Výkon súdnictva prešiel z krajských súdov na novozriadené správne sudy odo dňa 1. júna 2023 vo všetkých veciach, v ktorých je od tohto dátumu daná právomoc správnych súdov.

23. Predmetná vec bola na podklade podanej žaloby pôvodne iniciovaná a následne prejednávaná a rozhodnutá Krajským súdom v Trnave pod pridelenou spisovou značkou 44Sa/17/2020. Od 1. júna 2023 je na konanie v tejto veci príslušný Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“). V uvedenom dátume sa vec nachádzala na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky z dôvodu podanej kasačnej sťažnosti voči rozsudku krajského súdu č. k. 44Sa/17/2020-61 z 13. januára 2022. Po vrátení veci z kasačného súdu bola vec náhodným výberom pridelená samosudcovi do oddelenia 16Sa, ktorý o nej koná pod novou spisovou značkou 16Sa/15/2023.

Podľa § 493e zákona č. 162/2015 Z. z. v znení účinnom u dňa rozhodovania správneho súdu, konania začaté a neskončené do 30. júna 2023 sa dokončia podľa tohto zákona v znení účinnom do 30. júna 2023; ustanovenie § 493f tým nie je dotknuté.

24. Správny súd v Bratislave ako súd vecne a miestne príslušný (§ 10 a § 13 ods. 3 SSP) v konaní o správnej žalobe fyzickej osoby v sociálnych veciach, posudzujúcej správnu žalobu neformálne a neviazaný jej žalobnými bodmi [§ 134 ods. 2 písm. d), § 203 ods. 1 a 2 a § 203 ods. 2 SSP] preskúmal napadnuté rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej I. II. a III. ako aj administratívne konanie, ktoré ich vydaniu predchádzalo, oboznámil sa s obsahom súdneho spisu a administratívneho spisu žalovanej, a vychádzajúc zo stavu, ktorý existoval v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (§ 135 ods. 1 SSP) dospel k záveru, že správna žaloba nie je dôvodná.

25. O žalobe rozhodol bez nariadenia pojednávania dňa 28. augusta 2025, nakoľko boli splnené podmienky podľa § 137 ods. 4 SSP a ani jeden z účastníkov konania o nariadenie pojednávania nepožiadali. Správny súd zároveň nepovažoval nariadenie pojednávania za potrebné. Oznámenie o mieste a čase vyhlásenia rozhodnutia bez nariadenia ústneho pojednávania bolo zverejnené minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na webovom sídle správneho súdu.

26. Predmetom prieskumu zo strany správneho súdu je rozhodnutie žalovanej vo veci zamietnutia žiadosti žalobkyne o zvýšenie sumy invalidného dôchodku. Žalovaná, vychádzajúc z lekárskeho posudku posudkového lekára pobočky žalovanej dospela k záveru, že z dôvodu, že invalidita žalobkyne vznikla v čase pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, doplatenie poistného za obdobie od 1. októbra 2015 do 31. augusta 2017 nemožno na účely invalidného dôchodku zhodnotiť a žalobkyni teda nemohla vzniknúť invalidita podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z..

27. Žalobkyňa naopak namietala, že si dodatočne doplatila poistné podľa § 142 ods. 3 písm. c) zákona § 461/2003 Z. z., v dôsledku čoho mala byť táto skutočnosť zohľadnená na účely výšky sumy jej invalidného dôchodku, ktorý jej mal byť priznaný podľa § 70 ods. 1 a nie podľa ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.. Podstatou argumentácie žalobkyne bol nesprávny postup žalovanej, ktorá mala určiť presný dátum vzniku jej invalidity a následne posúdiť vplyv zaplataenia poistného na výšku invalidného dôchodku. Podľa jej názoru navyše z lekárskeho spisu, z ktorých posudkový lekár vychádzal, vyplýva, že jej invalidita vznikla neskôr ako pred dovŕšením veku v ktorom sa končí povinná školská dochádzka.

28. Z administratívneho ako aj dodatočne predloženého posudkového spisu správny súd zistil, že žiadosťou spísanou dňa 9. októbra 2017 žalobkyňa požiadala o invalidný dôchodok od 2. mája 2018. V posudkovom spise sa nachádza lekárska prepúšťacia správa z hospitalizácie žalobkyne v období od 11. januára 2017 do 2. mája 2017 v detskej psychiatrickej liečebni Hraň a súhrnná správa na žiadosť pacientky z 25. augusta 2017 vyhotovená B. B., detskou psychiatrickou. Tieto boli podkladom odborného posudku o invalidite ktorý bol vyhotovený dňa 2. mája 2018 posudkovým lekárom žalovanej so záverom, že žalobkyňa je v súlade s § 263 ods. 15 v súvislosti s § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. invalidná podľa § 71 ods. 1 citovaného zákona, lebo pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, pričom mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určil v rozsahu 70 %. Dňa 29. mája 2018 žalovaná

priznala žalobkyni invalidný dôchodok od 18. septembra 2017 v sume 239,50 € mesačne podľa § 70 ods. 2, § 82 a § 293dq a § 293dr zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý bol od 1. januára 2018 zvýšený postupom podľa § 293 dx citovaného zákona na sumu 243,60 eur. Dňa 5. septembra 2019 požiadala žalobkyňa žalovanú o umožnenie doplatenia poistného a stanovenie sumy invalidného dôchodku (zvýšenie invalidného dôchodku). Ku predmetnej žiadosti nedoložila žiadne nové lekárske správy preukazujúce zmenu jej zdravotného stavu resp. ktoré by preukazovali, že jej zdravotný stav bol posúdený nesprávne. Dňa 14. októbra 2019 žalobkyňa doplatila poistné na dôchodkové poistenie za obdobie od 1. októbra 2015 do 31. augusta 2017. Dňa 10. januára 2020 vydala žalovaná prvostupňové rozhodnutie, ktorým žiadosť žalobkyne o zvýšenie sumy invalidného dôchodku zamietla.

29. Medzi účastníkmi konania v zásade nebolo sporným rozhodujúce zdravotné postihnutie žalobkyne ktorým bola určená zmiešaná porucha osobnosti, chronická zmiešaná disociatívna porucha a porucha správania a emócií, zaradená do Kapitoly V. – duševné Choroby a poruchy správania, položka 5 - poruchy osobnosti a poruchy správania, písm. b) ťažké narušenie osobnosti so závažným obmedzením výkonnosti organizmu, v súvislosti s ktorým bola žalobkyni určená miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60 % v porovnaní s inou zdravou fyzickou osobou. Za iné zdravotné postihnutie, zmiešanú disociatívnu poruchu, jej bola zvýšená miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10%. Taktiež nebolo sporným, že žalobkyňa dodatočne uhradila poistné za obdobie od 1. októbra 2015 do 31. augusta 2017.

30. Správny súd ustálil, že v prvom rade je potrebné zodpovedať otázku, či bola žalovaná resp. posudkový lekár pobočky žalovanej pri posudzovaní invalidity žalobkyne povinný bezpodmienečne určiť presný dátum jej vzniku, pričom uvedenú otázku je potrebné zodpovedať v kontexte a na účely § 142 ods. 3 písm. c) zákona § 461/2003 Z. z., teda za situácie, keď si žalobkyňa ako fyzická osoba dodatočne zaplatila poistné na dôchodkové poistenie a následne žiadala o zvýšenie skôr priznanej sumy dôchodkovej dávky vyplácanej z invalidného poistenia.

31. Zákonodarca v § 70 zákona č. 461/2003 Z. z. rozlišuje dve možnosti vzniku nároku na invalidný dôchodok. Prvou možnosťou podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., je vznik nároku na invalidný dôchodok u poistenca, ktorý je buď povinne alebo dobrovoľne dôchodkovo poistený (pričom podľa § 15 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. dobrovoľne poistenou môže byť fyzická osoba najskôr od 16. roku veku) a druhou možnosťou podľa § 70 ods. 2 uvedeného zákona je vznik nároku u fyzickej osoby, ak sa stala fyzická osoba invalidnou vo veku, keď bola nezaopatreným dieťaťom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky.

32. Ako už správny súd naznačil, podľa § 15 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. môže byť dobrovoľne dôchodkovo poistená iba fyzická osoba, ktorá dovŕšila 16. roku veku (nadobudne status poistenca), pričom zákonodarca takejto osobe umožnil v zmysle § 142 ods. 3 písm. c) zákona § 461/2003 Z. z. aj dodatočné zaplatenie poistného za podmienky, že sa sústavne pripravovala na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole. Takáto fyzická osoba - poistenec môže mať aj naďalej status nezaopatreného dieťaťa podľa niektorého definičného znaku uvedeného v § 9 predmetného zákona. Dodatočné zaplatenie poistenia za obdobie po dovŕšení 16. roku veku sa potom považuje za obdobie dôchodkového postenia (§ 60 ods. 5).

33. Stanovením 16. roku veku ako hranice, od ktorej sa fyzická osoba môže považovať za poistenca na účely zákona č. 461/2003 Z. z., zákonodarca zároveň zdefinoval, od ktorého momentu sa môže fyzická osoba už ako poistenec stať invalidnou podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.. Inými slovami, pokiaľ sa fyzická osoba stala invalidnou pred dovŕšením 16. roku veku a neexistuje pre ňu zákonná možnosť doplatenia poistného postupom podľa § 142 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. (čím by nadobudla status poistenca), jej nárok na invalidný dôchodok vznikne výučne v režime podľa § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.. Pokiaľ však invalidita fyzickej osoby nastala po dovŕšení 16. roku veku a za obdobie medzi dovŕšením tejto vekovej hranice a vznikom invalidity si doplatila poistné podľa § 142 ods. 3 písm. c) zákona § 461/2003 Z. z., môže jej byť priznaný nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 uvedeného zákona. Na tento účel je potom naozaj nevyhnutné zistiť presný deň resp. dátum vzniku invalidity poistenca.

34. Správny súd teda uzatvára, že hoci zákonodarca v ustanovení § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. operuje s pojmom nezaopatrené dieťa, (za ktoré ho v zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. považuje až do dosiahnutia 26. roku veku a teda v zmysle § 142 ods. 3 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. otvára široký časový priestor na doplatenie poistného), pokiaľ invalidita u nezaopatreného dieťaťa nastane zároveň do dosiahnutia veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka (t. j. do 16. roku veku) je vylúčené, aby neskôr vznikol nárok na invalidný dôchodok takéhoto dieťaťa podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. pretože neexistuje možnosť, ako by získalo status poistenca a to ani dobrovoľne. U fyzickej osoby – nezaopatreného dieťaťa, u ktorej invalidita nastala medzi

narodením až do dovŕšenia 16. roku veku resp. do veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, je irelevantné ustalovať presný dátum jej vzniku. Správny súd zároveň považuje za dostatočné, pokiaľ lekár v odbornom posudku uvedie, že invalidita fyzickej osoby nastala v čase jej nezaopatrenosti, pokiaľ zároveň upresní, že k nej došlo pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka. Z takéhoto určenia momentu vzniku invalidity je totiž bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že tá vznikla pred dovŕšením 16. roku veku, ktorý je smerodajnou hranicou.

35. Správny súd pre odstránenie pochybností zdôrazňuje, že na účely posudzovania nároku na invalidný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z. je podstatným dátum, kedy fyzická osoba dovŕšila vek 16 rokov a teda dátum jej narodenín, a nie moment ukončenia povinnej školskej dochádzky, ktorá je podľa § 19 ods. 2 v spojení s § 22 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) (ďalej len „zákon č. 245/2008 Z. z.“), desaťročná a trvá do konca školského roku, v ktorom žiak dovŕši 16 rokov, t. j. do 31. augusta príslušného školského roka. V predmetnom prípade totiž žalobkyňa doplatila poistné za obdobie, kedy jej ešte trvala povinná školská dochádzka (do 31. augusta 2017), avšak až po dovŕšení 16. roku veku (18. septembra 2015).

36. Správnym súdom prezentované závery sú pritom v súlade s recentnou rozhodovacou praxou kasačného súdu, ako aj s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/127/2009 zo dňa 27. januára 2010, ktoré bolo publikované aj v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 7/2011 pod č. 108, a na ktoré odkazuje tak žalobkyňa ako aj žalovaná. Najvyšší súd Slovenskej republiky napríklad v rozsudku sp. zn. 7Sk/19/2019 z 21. apríla 2020, ktorý prešiel kontrolou ústavnosti (III. ÚS 235/2025-12 z 29. apríla 2025) uviedol, že „Ak teda žalobkyňa vznikla invalidita do 16. roku veku, dodatočné zaplatenie poistného na dôchodkové poistenie za obdobie po tomto roku nemá vplyv na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z., nakoľko ide o obdobie po vzniku invalidity; rovnako táto skutočnosť nemá vplyv na výšku invalidného dôchodku priznaného podľa § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., keďže suma tohto invalidného dôchodku je určená podľa vyššie citovaného § 73 ods. 3 zákona o sociálnom poistení s tým, že získanie obdobia dôchodkového poistenia sa neskúma.“ (podobne pozri aj rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Ssk/153/2023 z 29. novembra 2024). Pokiaľ sa jedná o vyššie uvedené zbierkové rozhodnutie, správny súd upriamuje pozornosť na tú časť odôvodnenia, v ktorom uvádza, „V oboch prípadoch (vznik invalidity podľa § 70 ods. 1 alebo podľa ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.) je však potrebné, aby bol v lekárskom posudku určený deň vzniku invalidity. Ak ide o poistenca vždy, nakoľko to priamo vyplýva z ust. § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení a v prípade fyzickej osoby, ktorá je nezaopatreným dieťaťom vtedy, ak dovŕšilo vek 16 rokov a to s ohľadom na skutočnosť, že aj toto nezaopatrené dieťa môže byť od dosiahnutia veku 16 rokov poistencom ako dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba. Zákon nevyklučuje situáciu, že by nezaopatrené deti, ktoré sú dobrovoľne dôchodkovo poistené od dovŕšeného veku 16 rokov, nemohli byť poberateľmi invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, pričom by im patril nárok iba na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.“ Už v uvedenom rozsudku vyslovil kasačný súd jasný záver, že určenie presného dátumu vzniku invalidity je nevyhnutné u poistenca a u nezaopatreného dieťaťa, u ktorého invalidita vznikla až po dovŕšení 16. roku veku. Výkladom a contrario možno dospieť k jedinému záveru, že pokiaľ invalidita nezaopatreného dieťaťa vznikla pred 16. rokom veku, ustalovanie presného dátumu vzniku invalidity nie je potrebné.

37. Pokiaľ žalobkyňa poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 9Sk/18/2018 z 26. júna 2019 v rozpore s ktorým majú byť závery žalovanej v napadnutom rozhodnutí, správny súd uvádza, že ten rieši inú skutkovú situáciu a preto sa nevzťahuje na prípad žalobkyne. V uvedenom prípade totiž invalidita tam uvedeného žalobcu nastala v dôsledku úrazu, ktorý utrpel po tom, ako dovŕšil 16 rokov veku. Doplatenie poistného za obdobie pred vznikom invalidity, ale po dovŕšení 16 rokov veku, v dôsledku čoho nadobudol status poistenca, bolo rozhodujúcou skutočnosťou, na ktorú mala žalovaná prihliadnuť.

38. Keďže žalovaná po právnej stránke primárne správne ustálila, že v prípadoch, kedy invalidita fyzickej osoby vznikla pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, t. j. pred 16. rokom veku, nie je relevantné určovať presný dátum vzniku invalidity, pretože ani prípadným neskorším doplatením poistného by nezískala status poistenca v čase vzniku invalidity, a sekundárne vychádzala zo záveru posudkového lekára pobočky žalovanej, že invalidita žalobkyne vznikla pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka správneho súdu zostalo posúdiť druhú otázku, či takto určené obdobie vzniku invalidity žalobkyne vyplýva z lekárskeho posudku posudkového lekára pobočky žalovanej z 2. mája 2018, ktorý tvorí podklad napadnutého rozhodnutia.

39. Posudzovanie zdravotného stavu fyzickej osoby a tým aj súvisiaceho zostatkového pracovného potenciálu je vecou výlučne odbornou - medicínskou, na ktoré súd nemá potrebné odborné znalosti (a napokon nedisponuje žiadnym oprávnením, aby posudkovú činnosť posudkových lekárov nahrádzal.).

Vo veciach dôchodkového poistenia zdravotný stav a pracovnú schopnosť občanov posudzuje žalovaná vo forme lekárskej posudkovej činnosti pri výkone sociálneho poistenia [§ 153 ods. 1 písm. b) v spojení s § 153 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z.] s tým, že konkrétne túto činnosť vykonáva posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky a posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia (§ 153 ods. 5 uvedeného zákona). Výsledkom posudkovej činnosti je záver posudkového lekára o tom, či konkrétna fyzická osoba je, alebo nie je invalidná s určenou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť s tým, že táto miera poklesu sa určuje v percentách podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí. Závery posudkového lekára sú zachytené v lekárskej správe, súčasťou ktorej je odborný lekársky posudok vrátane jeho odôvodnenia, v ktorom posudkový lekár objasňuje a odôvodňuje všetky skutočnosti, na základe ktorých pristúpil k prijatiu konkrétneho záveru. Tento posudok je teda v konaní pred správnym súdom kľúčovým dôkazom, na ktorý je súd (vzhľadom na absenciu odbornej - medicínskej erudovanosti) odkázaný, a preto je nutné klásť dôraz na jeho jednoznačnosť, úplnosť, určitosť a presvedčivosť. Tieto kritériá však spĺňa len taký posudok, v ktorom sa posudkový lekár riadne vysporiada so všetkými rozhodnými a pre danú vec relevantnými skutočnosťami, prihliadne pritom k účastníkom konania udávaným ťažkostiam a svoje posudkové závery náležite odôvodní.

40. Podľa judikatúry musí byť z lekárskeho posudku zrejmé, akými úvahami sa pri posudzovaní zdravotného stavu poistenca riadili a aj dôvody určenia rozhodujúceho zdravotného postihnutia s prislúchajúcou percentuálnou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (porov. v tomto smere ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. jeho rozhodnutia sp. zn. 1 So 97/2005, judikát R 29/2007, sp. zn. 10 So 97/2014 alebo sp. zn. 1 So 72/2015, ale aj rozsudky tunajšieho súdu sp. zn. 9 Sk 7/2021, 9 Sk 11/2021 a 7 Ssk 67/2021 a ďalšia nadväzujúca judikatúra).

41. Ako už správny súd uviedol skôr, rozhodujúce zdravotné postihnutie ani určenie miery jej poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť žalobkyňa nerozporovala. Sporným bolo určenie okamihu vzniku jej invalidity. Z lekárskeho posudku posudkového lekára pobočky žalovanej z 2. mája 2018 vyplýva, že invalidita žalobkyne vznikla v čase jej nezaopatrenosti [t. j. podľa § 9 ods. 1 písm. b) najneskôr do dovŕšenia 26 roku veku] s konkretizáciou, že ku jej vzniku došlo pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, t. j. pred 16. rokom veku (§ 19 ods. 2 v spojení s § 22 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z.).

42. Hoci je lekársky posudok stručný, správny súd ho vyhodnotil ako jednoznačný, úplný, určitý a presvedčivý a to aj s prihliadnutím na námietky žalobkyne, ktorá v zásade neuviedla žiadne konkrétne skutočnosti, ktorými by závery tam uvedené spochybňovala, pretože jej samotné tvrdenie, že jej invalidita vznikla neskôr ako je konštatované, je neuchopiteľné. Pokiaľ namietala, že posudkový lekár vychádzal iba z lekárskeho správ z roku 2017, ktoré boli vyhotovené už v čase jej dospelosti, to mu nemožno vyčítať z dôvodu, že sú to jediné lekárske správy ktoré sa nachádzajú v posudkovom spise a ktoré mu boli na účely posúdenia zdravotného stavu žalobkyňou predložené. Žalobkyňa mala pritom dostatočný priestor predložiť ďalšie lekárske správy vyvracajúce alebo aspoň spochybňujúce závery posudkového lekára, no tá zostala nečinná a ako vyplýva z posudkového spisu, aj nesúčinná.

43. V lekárskej prepúšťacej správe z hospitalizácie od 11. januára 2017 do 2. mája 2017 v Detskej psychiatrickej liečebni Hraň sa výslovne uvádza, že žalobkyňa je v dlhobojnej psychiatrickej starostlivosti pre poruchy správania a emócií a pod vplyvom dlhodobu pôsobiacej traumy v útlom veku u nej nastalo závažné narušenie jej psychosociálneho a emocionálneho vývinu. Z pedopsychiatrického vyšetrenia z 25. augusta 2017 vyplýva, že žalobkyňa je ako pacientka v evidencii detskej psychiatrickej ambulancie od augusta 2013, kedy mala ešte iba necelých 14 rokov. Argumentácie žalobkyne, že tieto správy preukazujú, že jej invalidita vznikla „neskôr“, nie je náležitá.

44. Správny súd konštatuje, že záver posudkového lekára, že invalidita žalobkyne vznikla pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, t. j. pred 16 rokom veku, má podklad v uvedených lekárskeho správach a tento záver sa javí ako logický a presvedčivý. Je pravdou, že lekárske správy boli vyhotovené až v roku 2017 (aj na žiadosť žalobkyne), avšak mapujú zdravotný stav žalobkyne ako psychiatrickej pacientky spätne, t. j. práve a predovšetkým v období pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka.

45. Správny súd vychádzajúc zo záverov uvedených v úvode vlastného odôvodnenia tohto rozsudku týkajúcich sa nepotrebnosti ustálenia presného dátumu vzniku invalidity žalobkyne, ktorá vznikla v období od narodenia do dovŕšenia veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka, t. j. pred 16. rokom veku, a irelevantnosti doplatenia poistného na dôchodkové poistenie za obdobie od 1. októbra 2015 do 31. augusta 2017 t. j. po dovŕšení 16 rokov, ako aj zo záverov o jednoznačnosti, úplnosti, určitosti a presvedčivosti odborného lekárskeho posudku posudkového lekára pobočky žalovanej z 2. mája 2018

(ktorý popri žalobkyňou vznesených námietkach po obsahovej stránke obstál), dospel k názoru, že správna žaloba je nedôvodná, v dôsledku čoho ju postupom podľa § 190 SSP v spojení s § 199 ods. 3 SSP zamietol.

46. O trovách konania správny súd rozhodol postupom podľa § 175 ods. 1 SSP tak, že žalobkyni podľa § 167 ods. 1 SSP (a contrario) ich náhradu nepriznal z dôvodu neúspechu v konaní a žalovanej podľa § 168 SSP nárok na náhradu trov konania zo zákona nevplyva.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať kasačnú sťažnosť na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v lehote jedného mesiaca od jeho doručenia (§ 443 ods. 1 SSP). Kasačná sťažnosť sa podáva na Správnom súde v Bratislave (§ 444 ods. 1 SSP). Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy rozsudku.

V kasačnej sťažnosti sa má popri všeobecných náležitostiach podania (§ 57 SSP) uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy bolo napadnuté rozhodnutie doručené sťažovateľovi, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 SSP sa podáva (sťažnostné body) a návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým (sťažnostnými bodmi), že Správny súd v Bratislave v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správnym súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v odseku 1 písm. g) až i) sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom.

V konaní o kasačnej sťažnosti nemusí byť sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ v zmysle § 449 ods. 1 SSP zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa nemusia byť spísané advokátom.

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ si môžu zvoliť advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.